

Klic TRIGLAVA

LETO VI.

18. maja 1953.

ŠTEV. 117.

TRST

Ni izključeno, da bodo še letos, po italijanskih parlamentarnih vojitvah, razpravljali za zeleno mizo o tržaškem vprašanju. Kot večkrat v zgodovini tudi to pot neposredno prizadeti, Tržačani, najbrž ne bodo ni ti sodelovali, še manj pa odločali. Čudovit razvoj dogodkov in v zvezi s tem prešibko uveljavljena fronta svobodnega Trsta je dovedla do izjave britanskega zunanjega ministrstva, da si "zavezniška vojaška uprava ne dela utvar, da obstoja močno gibanje za neodvisnost Trsta". Tako bo vse kakor to jabolko spora predmet razgovorov med Jugoslavijo in Italijo.

Jugoslovanska politika je bila v pogledu Trsta zelo nerealna in pogosto nejasna. Namesto, da bi se ta država, potem ko je po končani vojni izgubila (precej po lastni zaslugi) vsak izgled, da prišestvuje Trst, iskreno zavzela za Svobodno ozemlje kot v obstoječih prilikah še najbolj sprejemljivo in ugodno rešitev, je skakala iz ene skrajnosti v drugo. Tako je slednjič njen izvedenec za "demokracijo" in za zamejske Slovence Branko Babič 1. maja zapisal, da je "brezpogojno vztrajanje pri Svobodnem tržaškem ozemlju...nedemokratično", prej pa je še ugotovil, da mora to tržaški Slovenci podpreti italijanske "napredne sile". Isti Branko Babič je prišel lanskega aprila v London z delegacijo, ki se je zavzemala za Svobodno ozemlje in je našemu dopisniku izrazil svoje navdušenje za to idejo (KT 91). Že takrat smo svarili pred komunistično dvoiličnostjo. Nič nas ne preseneti, da se postavljajo v politiki na glavo. Sedanje izjave na ljubljanskem kongresu in v tržaškem titovskem tisku jasno kažejo, da Jugoslaviji ni do ohranitve Svobodnega Trsta, ampak da je pripravljena na barantanje z g. De Gasperijem. S tem je slovenski živelj na Tržaškem, ki mu je kljub vsemu na splošno bila misel samostojne tržške države pri srcu, izgubil na mednarodnem polju močno politično silo, ki bi po vsej logiki in zdravi pameti morala biti na njegovi strani.

Krivdo za tak razvoj dogodkov sta neizpodbitno dokazala še pred časom goriški KATOLIŠKI GLAS v odličnem članku "Kdo je kriv" in zdaj g. dr Josip Agneletto na občnem zboru Slovenske demokratske zveze v Trstu dne 3. maja. 'KPJ, ki je leta 1945 in 1946 imela monopol nad vsem slovenskim političnim življenjem v Trstu, je z bojkotom zavezniških služb dosegla, da so se jih polastili Lahi in s tem postali edini svetovalci in sodelavci zaveznikov. Od tu izvira vse zapadno nerazumevanje za slovenske interese na tej točki zemeljske oble. Po zaslugi Jugoslavije (in Sovjetske zveze) propadli poskusi leta 1947, da bi Trst dobil guvernerja, so vodili v tristransko izjavo marca 1948, ki je bila do danes le v toliko spremenjena, da priporoča neposredne razgovore med Jugoslavijo in Italijo - vsekakor za likvidacijo Ozemlja.

Kocka sicer še ni padla. Četudi je Jugoslaviji trenutno mnogo do tega, da se (za ceno Trsta) otrese neljube osamljenosti, ki jo doživlja v socialističnem taboru, utegne vendar biti sporazumevanje z Italijo za radi njenega tradicionalnega ozemeljskega pohlepa zelo otežkočeno. Dokler se bo ta zadovoljila samo z razpravo o bodočnosti tržaškega ozemlja, bi morda še šlo, a bo pri tem Jugoslavija gotovo kratko vlekla. Ali pa bo Tito voljan popuščati tudi glede Istre, ki je bila zadnja leta tako pogosto na italijanskem jeziku?

Seveda je likvidacija Svobodnega tržaškega ozemlja vezana na prista nek podpisnic mirovne pogodbe z Italijo. Zelo malo upanja je, da zapadne velesile ne bi tega pristanka dobile od ostalih partnerjev pogodbe, če bi kot alternativo neuresničeni tržaški suverenosti nudila spravo med Italijo in Jugoslavijo. Problem bi obstojal le v pogledu Sovjetske zveze in njenih satelitov-podpisnic in bo verjetno odraz splošnih odnosov med Zapadom in Zvhodom. Kljub temu pa ne pozabimo, da so na Zapadu že računali na to, da bi Sovjete z likvidacijo tržaške države postavili pred izvršeno dejstvo, če ti na to ne bi hoteli pristati.

Tržaška fronta je zaradi babičevskega izdajstva seveda vsaj zamegljena če ne tudi oslABLJENA. In to v času, ko je stvar Svobodnega Trsta začela zaradi porazne in nesposobne italijanske devetmesečne administracije na gospodarskem, socialnem in prosvetnem polju pridobivati simpatije med tistimi tržaškimi faktorji, ki so doslej zagovarjali priključitev Trsta Italiji. Pa to je stvar Italijanov.

Kar pa zadeva Slovence in posebej Slovensko demokratsko zvezo, bi bilo zelo zgrešeno, če bi se zanašali samo na resolucijo od 3.maja, ko so na občnem zboru pozvali vse slovenske politične skupine in zavedne Slovence na Tržaškem, naj obrnejo hrbet titovcem. Močno dvomimo, da je Slovenska krščanska socialna zveza že tako titovska, da z njo "ni sodelovanja!", ker da je vodstvo v rokah protitovskega dr.Besednjaka, kar je odmevalo z obpnega zbora SDZ. Bati se je, da bodo Demokrati s takim neizprosnim stališčem odbili še tiste zmerne elemente v Krščanski zvezi, ki niso zadovoljni s svojim vodstvom, pa doslej niso imeli prilike ali pa niso znali urediti svoje hiše. Če nikdar prej, morejo krščanski socialci te dni, ko se je oglašal Branko Babič in ko morejo zahtevati od dr.Besednjaka, da natoči čistega vina, spoznati usodno napako, ko so s svojo odsotnostjo, nezanimanjem ali pa naivnostjo v marcu 1952. na občnem zboru svoje Zveze pripomogli do izvolitve dr.Besednjaka in njegovih oprod.Kaj bi mogel škodovati iskren in zaupljiv razgovor med prvaki SDZ in netitovskimi prvaki Krščanske zveze? Pobuda za to pa more priti samo od strani Demokratov.

Vzpostavitev medsebojnega zaupanja, ki že nekaj let sem precej šepa in ki ga po nepotrebnem od časa do časa poslabšata preveč vneta DEMOKRACIJA in KATOLIŠKI GLAS, je med zgornjimi potrebna, da bo do s tem tržaški Slovinci-nekomunisti idejno enotni in da bodo z združenimi silami mogli vzpostaviti skupni tehnični aparat, ki jim bo vsak dan bolj potreben za ojačanje fronte Svobodnega Trsta. Zdaj je prilika, da iz tabora Ljudske fronte z vztrajnim delom pridobe razočarance in kolebljivce. To ni samo stvar resolucij, ampak predvsem premišljene propagande (DEMOKRACIJA se je 8.maja dobro odrezala) in verjetno kampanje od človeka do človeka.

Časi bodo še hudi in vse zamejsko Slovenstvo more biti na preizkušnji. Če pride Trst pod Italijo, bo enotna slovenska demokratična fronta tem bolj potrebna. Združena z goriško in raztegnjena na Beneško Slovenijo more tedaj kljub vsej nesreči ob tem titovskem narodnem izdajstvu vendarle roditi nekaj dobrega.

PUHLI DEMOKRATI

Godljo, ki so jo kuhali o Veliki noči na "saboru jugoslovanske demokratske emigracije" v Londonu (K 115), je zgostila majska PORUKA, ki vzne seno poroča o zborovanju, navaja v izvlečku govora g.Jovanovića in g.Vil derja in objavlja v celoti sprejeto resolucijo "z dopolnilom, ki so ga predložile nekatere od glavnih organizacij-sklicateljev zborovanja".

Resolucija je bila sprejeta na glasovanju, ki v demokracijah ni le gledališki prizor. Le glasovalci sami morejo spreminjati svojo odločbo. Sklicatelji tega sabora pa so naknadno vrinili omembo Draže Mihailovića. Zadnjič smo se čudili opustitvi Draže; razumljivo, da jih je potem bolelo srce. Toda s popravljanjem sprejetega besedila so napravili drugo polomijo. Pokazali so prezir do demokratičnih postopkov; demokratične oblike so pri njih puhle, ker jih ne izpolnjuje demokratski duh. To pot so popravili

KLIC TRIGLAVA
53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire
Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

li malenkost. Kako bi se obnašali pri važnih stvareh? Morda bi uspeli pri nepisemenih množicah. Toda kdor izobesa jugoslovansko zastavo, naj ne pozabi, da vključuje tudi Slovence. In ti prihajajo do spoznanja, da demokracija ni prazna beseda.

SKOZI OKNO V HIŠO ?

Res, Tito je dobro vohal in zato še pravočasno izjavil, da ne želi sprejema v Socialistično internacionalo. Na konferenci glavnega sveta te internacionale sredi minulega meseca v Parizu je namreč popolnoma pogorel: zapustili so ga celo takšni "prijatelji" kot je g. Bevan. Prav gotovo bo zdaj Titova Socialistična zveza delovnega ljudstva poskušala tako navezati kar le moči tesne stike s posameznimi bolj naklonjenimi za padnimi socialističnimi strankami, kot poskušajo to jugoslovanski sindikati, ki so jim tudi zaprta vrata v Mednarodno konfederacijo svobodnih delavskih zvez. (Za jugoslovanskimi rudarji poskušajo zdaj srečo še kovi narji.)

Pariška socialistična konferenca naj bi sklepala o stiku z jugoslovanskimi komunisti na podlagi stališč in predlogov posameznih socialističnih strank-članih. Večina teh je sicer odklonila vsak formalni stik med Internacionalo in Zvezo komunistov Jugoslavije, vendar pa ni bila proti temu, da bi posamezne stranke na različne načine le vzdrževale neke stike z Jugoslovani. Zato je Biro predlagal svetu, naj mednarodna organizacija nima nobenih uradnih zvez, ampak naj bo v pristojnosti posameznih strank, da glede tega za sebe odločajo po svoji uvidevnosti. Ko se je na to švedski delegat izjavil za dostavo stalnih informacij o jugoslovanskem poskusu in izrazil željo, da naj bi jugoslovanski komunisti omogočili mednarodni komisiji socialističnih strokovnjakov večmesečni obisk Jugoslavije, da bo tako pri roki strokovno in objektivno poročilo, je norlandski zastopnik predlagal zaključek razprave o tem. Predsedujoči g. Morgan Phillips je dal predlog na glasovanje; vsi navzoči so glasovali zanj. S tem je prvotna razprava bila končana brez konkretnega zaključka, jugoslovanski socialisti pa bodo na julijskem socialističnem mednarodnem kongresu v Stockholmu zastopani po dveh socialistih-beguncih.

Avstrijci in Lahji

V zaključni objavi odgovorov na anketo biroja Socialistične internacionale, kar posnemamo po pariškem SINDIKALISTU, je presenetilo stališče avstrijske socialistične stranke, s katero so titovci v začetnem času vzpostavili dokaj vidne stike. Avstrijci branijo frankfurtsko deklaracijo, osnovo Internacionalne, po kateri "demokracija vsebuje vključno pravico do obstoja več strank in pravico do opozicije". Ker tega načela doslej jgsl. komunisti niso sprejeli, ni govora, da bi mogli biti sprejeti v mednarodno organizacijo. Le v gotovih političnih zadevah morejo biti kot zavezniki.

Italijanska Socialno demokratska stranka priznava gotove spremembe v Jugoslaviji, toda glede kritike ugotavlja, da se ta "vrši samo glede na taktiko, kako naj se ostvari gotovi odrejeni socialno-politični program" ni pa mogoče kritizirati same smeri tega programa. Prav tako ni nobenega jamstva v Jugoslaviji, da državljani ne bi bili "kaznivo preganjani, če se ne strinjajo z vladajočim režimom". Lahji so bili proti kakršnimkoli uradnim stikom.

"Ni socializma brez demokracije"

je ugotovila Mednarodna židovska zveza, ki je včlanjena v Internacionali. Sicer je priznala edinstveno vlogo Jugoslavije in titističnega pokreta, toda načel, ki jih zastopajo socialisti, ne morejo prilagoditi titovcem. Ker je titistični pokret še vedno "totalitarna stranka, ki se še ni odrekla komunističnemu poreklu" ne more vstopiti v internacionalo. Ker pa se Jugoslovani nahajajo v prehodnem stanju, ki ga je treba priznati, naj bi internacionala vzpostavila formalni stik z jugoslovanskim komunizmom, da bi mu "pomagala najti pot k demokratičnemu socializmu".

Begunci za begunce

Španska socialistična delavska stranka (v begunstvu) sicer ceni pomoč jgsl. komunistov v državljanski vojni, toda nima uradnih stikov z njimi. Španci mislijo, da se jugoslovanski poskus "razvija k novim oblikam politične demokracije", toda prežgodnje zahteve Internacionalne bi utegnile škoditi uspehu jugoslovanske revolucije. Zato naj posamezne stranke same odločajo o svojem stališču do Jugoslavije. Španci so še predložili mednarodni social. komisiji, ki naj bi obiskala Jugoslavijo, vendar naj bi prej poslala zastopnike Socialistične stranke Jugoslavije (v begunstvu), ki so včlanjeni v internacionali.

(zps)

ODLOČILA JE SPOSOBNOST

London, 12. maja. Od našega dopisnika.

Malce presenečena je bila britanska javnost, ko je včerajšnji jutranji tisk objavil, da bo jeseni prevzel mesto stalnega državnega podtajnika v britanskem zunanjem ministrstvu Sir Ivone Kirkpatrick, dosedanja visoki komisar v Zapadni Nemčiji. Ne radi tega, ker prihaja bodoči šef zunanjega urada iz Bonna, saj je prišel tudi njegov prednik na to mesto kot izvedenec v nemških zadevah. Presenetljivo je dejstvo, da je to mesto namenjeno uglednemu katoliku, česar g. Eden ni mogel prezreti, tem manj, ker slednji ni poznan po kakšnih posebnih simpatijah do religije, najmanj pa do katoliške.

Napačno bi bilo zaključevati, da se bo s tem ojačal katoliški vpliv v zunanjem ministrstvu; to se tudi ni zgodilo za podtajnikovanja katolika Sir William Tyrella pred mnogimi leti. Tudi Sir Ivone bo ostal samo prvi uradnik tega ministrstva, podrejen predstojniku g. Edenu, ki je odgovoren in merodajen za določanje zunanje politike. Vendar pa novega imenovanja ni podcenjevati iz enostavnega dejstva, da je stalni državni podtajnik najboljše poučena oseba v ministrstvu za zunanje zadeve in prvi svetovalec zunanjemu ministru. Upajmo, da bo v tem pogledu novi podtajnik ki je spoštovan med britanskimi katoličani, vsled svoje poznane evropske razgledanosti in zdrave razsodnosti dober svetovalec g. Edenu tudi v pogledu politike do Jugoslavije.

Vredno pa je še omeniti, da je razveseljivo, da verska manjšina kot je katoliška Cerkev v Veliki Britaniji premore med svojimi verniki človeka takšnih sposobnosti za tako odgovorno mesto, in pa, da more to mesto v tako anglikanski deželi zasesti katoličan.

Zaščita beguncev

Zaradi odloka bolgarske komunistične vlade, da bo vsak begunec, ki se noče vrniti v domovino, obsojen na smrt oziroma bodo posledice nosili begunčevi sorodniki, je lord Reading v imenu britanske vlade izjavil v Zgornjem domu, da imajo begunci v Veliki Britaniji polno zaščito tukajšnjih sodišč in da ne more nobena tuja oblast podvzeti enostranskih ukrepov, ki naj bi prisilili begunce, da proti svoji volji zapuste Veliko Britanijo. Vsak begunec, ki bi bil od kogarkoli siljen k vrnitvi, naj o tem takoj obvesti policijo. Vlada, je nadaljeval parlamentarni podtajnik za zun. zadeve, smatra ta bolgarski ukrep kot zanikanje osnovnih načel pravičnosti, sprejetih od vseh civiliziranih narodov, da ne more biti nobena oseba kaznovana za prekršek, pri katerem je nedolžna ali pri katerem ni sodelovala.

71.000 SLOVENCEV VEČ

Točno smo predvidevali, da utegnejo imeti ljudje zaradi marčnega ljudskega štetja v Jugoslaviji, ko so morali izpovedati svoj odnos do vere, gotove neprijetnosti. Vsi podatki o štetju še niso bili objavljeni, pa je že v polnem teku komunistična gonja proti tistim škofom, ki so vernike opozorili na to, da bi njihova izjava ob štetju utegnila biti kasneje izrabljena proti njim. Šibeniški škof msgr. Banić je v pismu župnikom pravilno predvideval, da bodo morali nekateri ljudje izjavljati svoj odnos do vere pod pritiskom komunističnih agentov. Župnike je opozoril, da zato takšno negativno izjavo glede religije ni smatrati kot odpad od vere. Škof pa je radi tega preko noči postal "ustaški simpatizer".

Prvi objavljeni podatki pravijo, da ima Jugoslavija 16,927.275 prebivalcev, torej 7.3% prirastek od 1948. Slovenija šteje zdaj 1,462.991. preb. Mesta še vedno rastejona škodo dežele. V petih letih je Beograd narasel od 389.688 na 469.600 ljudi, Ljubljana pa od 121.492 na 135.582 prebivalcev (porast 13%). Maribor šteje zdaj blizu 76.000, Celje 25 tisoč in pol, Kranj nekaj pod 18 tisoč, Jesenice pa blizu 16.000.

Italijanska policija je od 1945 do 1952 našla v komunističnih skrivališčih: 173 topov, 719 možnarjev, 5179 strojnic, 35381 brzostrelk, 166.632 pušk 37503 samokresov, 250.830 ročnih bomb in 60 ton močnega razstreliva.

FRONTA MENJA DLAKO

Pusta in dolgočasna so komunistična zborovanja. Kongres Osvobodilne fronte, oziroma po novem: Socialistične zveze delovnih ljudi Slovenije (25. do 27. aprila) je pripravil Ljubljano ob filmske predstave, ker je za sedel v kino-dvoranah; v zameno je nudil dolgovazne govore in proizvedel tri obsežne, težko prebavljive resolucije. Zadeva postane zanimivejša, če jo premeljemo, prestavimo iz komunističnega v slovenski jezik in pogledamo, kaj pravzaprav pomeni.

Delo kongresa je razpadlo na tri dele: politični, gospodarski in kmečki. Resolucija o političnih in organizacijskih vprašanjih po čveka-rem uvodu naroča Socialistični zvezi (1) da se ne sme zožiti, temveč mora zajeti širokogrudno čim več ljudi; (2) naj postane središče političnega dela in nadzira tisk, radio in druga sredstva; pospešuje naj svobodno razpravo in brž "pobije" škodljive težnje; (3) naj posveča skrb slovenskim manjšinam, ki naj podpirajo tuje socialiste in se bore "proti škodljivim nacionalističnim in reakcionarnim tendencam" v svojih vrstah. Kot vzor ureditve manjšinskega vprašanja navaja resolucija Avstrijo; obsoja Italijo, a Trsta ne omenja. Pač pa je v debati obsodil Svobodno tržaško ozemlje Vlado Babič, češ da je izgubilo svoj pomen, ker so se odnosi med velesilami bistveno menjali; zagovarjajo da ga le še kominformovci in tržaška emigrantska reakcija. Resolucija nadalje (4) sili delavce k vodstvu Socialistične zveze; (5) poudarja važnost socialistične vzgoje mladine; (6) naroča volitve in delovanje krajevnih odborov in (7) razpravlja o organizacijskem delovanju.

Druga resolucija govori o "družbenem upravljanju gospodarstva", to se pravi, se bavi s položajem v industriji. Kot je zmeda, ki jo komunisti povzročajo, morda tu največja, je velika tudi zapletenost resolucije. Jasno je, da je delavsko upravljanje rodilo tri povsem naravne napake: (1) birokracija, ki so jo včasih umetno vzgojili, a jim je zrasla čez glavo in jo zdaj obsojajo; (2) posamezniki ali skupine si prilaste vodilne položaje v podjetjih in vladajo s silo: na delavce pritiskajo z odpusti, grožnjami, premestitvami; (3) "kapitalistično lastninsko pojmovanje", t. j. podjetja navijajo cene, da bi imela čim več dobička, da bi si lahko zvišala plače, kar povzroča inflacijo. Resolucija predpisuje za vse to zdravila, ki niso nič bolj čitljiva kot doktorjevi recepti. Pred vsem se zdi, da bo treba dvigniti "socialistično zavest" in učiti delavce o osnovnih "ekonomskih zakonitostih"; kaže pa, da učitelji teh "zakonitosti" sami nič kaj dobro ne poznajo, ker se šele uče z grobimi poskusi in bridkimi napakami.

Tiha zmaga kmetov

Zadnji dan je prišel tudi Kardelj in govoril, na svoj zapleteni način, o odnosu do kmetov, oziroma, kot so rekli, o "problemih politike na vasi", ki komuniste očitno zelo srbe. Že preje je kongres o tem vodil debato. Ministrov poseg ji je dal važnosti. Resolucija v samem uvodu razkrije vzrok za tako zanimanje: "(socialistični) razvoj na vasi... še vedno zaostaja." Komunisti so enostavno prišli do spoznanja, da jim napad na trdega slovenskega kmeta do danes ni uspel. Če bi še uživali pri jateljstvo Sovjetov, bi morda šli po Stalinovih stopinjah v odkrit, surov boj s kmeti ne glede na posledice - lakoto in mrličje. Zdaj uživajo zavezništvo Zapada in ubrali so milejšo pot. "Urejanje in metode prisiljevanja lahko rodijo za naš razvoj samo kvarne posledice." Kardelj je razlagal, kako bo razvoj na vasi šel v socialistično gospodarstvo, ker ne bo mogel zaiti v kapitalizem, ki ga zatre država z davki, cenami, onemogočanjem nakupov strojev itd. Resolucija naroča, da je treba zagotoviti izdatnejše podpore za kmetijstvo, ki jih bodo deležne seveda le socialistične ustanove. Spomnimo se basni, kjer osla ni premaknila palice, pa so mu obesili pred gobec zeljnato glavo. "Načelo prostovoljnosti" pri zadrugah je postalo temeljni pogoj. In da napravijo zadruge še bolj prilačne, bodo razvijali splošne kmetijske zadruge, podobne onim iz starih časov, kjer bo kmetom ostala zasebna lastnina. To je "ena od osnovnih politično organizacijskih metod nadaljnega razvoja socializma na vasi". Nadaljnja vrsta napada je "odpravljanje kulturne zaostalosti",

(Zaključek na 8. strani.)

MG 19/5

ČE SE KULTURA VOZI Z VLAKOM

Na slovenskih železnicah so se udomačile nove divjaške navade. Če te zaloti sprevodnik brez karte, zbereš pest starih kart, mu jih zalučaš v obraz in mu na surov način svetuješ, naj jih použije na kisli juhi. Z žensko sprevodnico je opravek še lažji: nekajkrat jo breneš v trebuh in pretepeš. Celo miličnika, ki se običajno vozi z vsakim vlakom, ne obvaruje uniforma pred napadi potnikov, ki branijo svojo svobodo, da se lahko zastoni vozijo z vlakom.

Takih in podobnih, besednih in telesnih podvigov je v Sloveniji približno 300 na mesec. V prvih letih po vojni je bil naval na vlake veličanski in železničarji se niso preveč zanimali za potnike. Nenadna visoka podražitev železniške voznine je kasneje potnike razredčila, a ni jih navadila "kulture", kakor pravi temu POROČEVALEC. Včasih se je pisalo o vandalizmu, danes na debelo tožijo o "nekulturnem vedenju". Podivjanost pod tem ali onim imenom končno ni nič čudnega. Komunizem pomeni proslavljanje nasilja; uspešno je vpeljal revščino v vse življenje. Vagoni so bili dolga leta v žalostnem stanju, z deskami namesto šip v oknih in nerazsvetljeni. Toda zadnji čas so jih pričeli popravljati, pode prekrivati z linolejem in uvajajo celo toaletni papir. V proletarskem duhu vzgojeni potniki so prišli na svoj račun: na leto razbijejo par tisoč šip, nekaj sto žarnic, režejo okenske jermene in linolej s tal, odnašajo zavese, poveljnike in vzglavnike iz II. razreda mečejo skozi okno, v III. razredu pa odvijajo medeninaste vijake, ki drže lesene klopi skupaj. Škoda gre letno v milijne dinarjev. Vsekakor do popolnosti "izdelan smisel za kulturno vedenje" je imel fant, ki se je sredi čakalnice vpričo ljudi podelal na tla, nakar je nadrl železničarja, ki je zahteval doplačilo za čiščenje. Vprašanje je, kdo se tako odlikuje, kdo se upa pretepati z železničarji in kdo se drzne upirati celo "oblasti". Ni dvoma, da le ljudje, ki se počutijo varne in močne, to je tisti, ki "grade socializem". V nasprotnem primeru bi kaj hitro breli v rdečih domačih časopisih, kako reakcija uničuje železnice po navodilih iz Vatikana. Tako si moremo predstavljati, da sprevodniki slišijo patriotične izlive bivših partizanov: "Zakaj smo se pa borili? Ali sem zato tolkel bele, da se zdaj še z vlakom ne bom smel voziti? Kje si pa ti bil takrat?" Počutijo se gospodje, češ - kot piše POROČEVALEC - "naj kdo le poskusi, da mi kaj reče, ga bom že ugnal z birokratom, reakcionarjem in podobno!" Naveden je primer podpredsednika nekega okrajnega odbora, ki se je vozil v oddelku za matere in otroke in je ogorčeno pisal na direkcijo, "ali človek, ki vseskozi dela za interese družbene skupnosti" ne sme sedeti, kjer hoče, ter sprašuje, kje je demokracija. Drugi je sodnik za prekrške v Radovljici, ki 1. aprila še ni dobil plače in si zato ni kupil mesečne karte, kar se mu je zdelo samo po sebi umevno. V resnici je zadeva čudna, če pomislimo, da je v domovini zdaj vse last "ljudstva". Če mi "ljudstvo" ne da plače, zakaj bi "ljudstvu" plačal karto? Ni znano, kako bi Marx odločil v takem primeru; njegovi učenci v Jugoslaviji, ki se grede "ljudstvo", pa očitvidno raje jemljejo kot dajejo. Ni presenetljivo, da sodniki za prekrške čutijo do železniških razbijačev najbrže tovariško nagnjenje. Sodijo počasi in globe so majhne: klofuta stane 500 din.

POROČEVALEC ima polna usta tožba o kulturnosti in kulturi, ki naj bi se odražala pri vožnji z vlakom. Dobro pa ve, "kaj je torej treba, da bo prevoz na železnici kulturnejši". Kaj mislite? I, nov urad! Ustanovili so nov sanitetni odsek, ki ima administratorko, zdravnika, sanitarnega tehnika in tehničnega referenta. Po tem umnem ukrepu bodo vlaki s polno paro drdrali v kulturo.

+==+

"Muzika, ki jo danes ustvarjate, mora biti odraz sedanje stvarnosti... ki je herojska in optimistična" je pozdravil Tito delegacijo muzikalnih umetnikov Jugoslavije. Delegacija je pred Tita pripeljal - Ivan Maček, nekdanji šef slovenske Ozne.

Boko Kotorsko in Makarsko so obiskali štirje britanski rušilci.

"Uganite, kaj igramo" oddaja Radio Graz. Poslušalci naj bi tudi uganili državo, kateri pripada kakšna državna himna. "Bože pravde" je napovedovalec pripisal Titovi Jugoslaviji.

RAZGLEDI

UBOGA DEMOKRACIJA!

List "Iskra", glasilo srbske nedemokratične totalitarne skupine Zbor, je priobčil dolgo razpravo nekega g. Roka Kaleba kot kritiko študije profesorja g. Slobodana Jovanovića "O totalitarizmu". To profesorjevo delo je izšlo v knjižnici, ki jo izdaja "Savez srbskih zadrug 'Osvobojenje'" v Parizu, vzbudilo je precej zanimanja in o njej je pisal domalega ves srbski emigrantski tisk. "Ljotičevci" g. Roka Kaleb poskuša v svoji obširni razpravi izpopolniti "nepopolno študijo" prof. g. Jovanovića. Dejansko pa hoče le dokazati, 1) da demokracija ne velja (to so oni vedno trdili) in 2) da Ljotičevci niso, četudi nedemokrati, že totalitarci, ampak nekaj tre tjeega.

Daleč bi prišli, če bi analizirali "dopolnilo" g. Kaleba, pa tudi brez smisla bi bilo. Nobene pozornosti ne zasluži blebetanje g. Kaleba, daje pa nam priliko, da razčistimo gotove pojme.

Ali je demokracija nemoralna? Je demokracija gnila? Ali je demokracija vzrok vsemu zlu na tem svetu? Ali je mar res tak ali drugačen totalitarizem edina rešitev?

Odgovori totalitarcev na zgornja vprašanja in dejstva, s katerimi podpirajo svoje zaključke, so na prvi pogled res videti popolnoma točni; iz tega je moči dobiti vtis, da demokracija ni nič vredna. Poleg tega, če pogledamo v bližnjo ali daljno preteklost, opazimo, da so bile demokracije, ki so izginile, povsod uničene prav z orožjem, ki so ga one same dale totalitarcem. Tako so n. pr. komunizem, fašizem in nacizem v vseh deželah prišli na oblast več ali manj na demokratski način, poslužujoč se pri tem demokratskih ustanov, da bi mogli po prevzemu oblasti uvesti totalitarizem in uničiti demokracijo. Na prvi pogled je res videti, da je demokracija slaba, gnila, nesposobna, nerealna, nemoralna. Je res tako?

Osnove demokracije ustvarjajo njena načela: svoboda govora, svoboda tiska, svoboda združevanja in svoboda volitev. V preteklosti so se demokrati dobesedno držali tolmačenja teh svoboščin t. j. dali so jih vsem brez razlike. Takšno tolmačenje demokratskih načel pa je kasneje, v našem času, vezalo roke demokratičnim vladam, pripeljalo do ohromenja in do uničenja demokracije v nekaterih deželah. Takšno razlaganje demokratskih načel je bilo nestvarno, ker je izhajalo iz predpostavke, da so vsi ljudje demokrati. In v tem nerealnem tolmačenju demokratskih principov je ležala slabost demokracije, ne pa njena gniloba, pokvarjenost ali makiavelizem.

Človeštvo je že zdavnaj ugotovilo, da je edini način, da bi se mirnim državljanom zagotovilo varno življenje, da vzpostavi ustanove, ki bodo iz družbe oddvojile tiste osebe, ki drugim kratijo mirno življenje. Zato tudi obstojajo zaporji za lopove, ubijalce itd. Podobno temu je nemogoča uspešna demokracija, v kateri bi bile zavarovane politične pravice posameznikov ali narodov, brez podobnih ustanov in ukrepov za oddvajanje, ki bi preprečili in onemogočili delovanje tistih elementov, ki iz bilo kakšnih razlogov delajo proti demokratskim prednostim demokratičnih državljanov in narodov.

Končni cilj demokracije je demokratičen človek; toda z ozirom na dejstvo, da človeštvo, pa celo najbolj civilizirani narodi, niso v celoti sestavljeni od demokratov, je treba zavarovati demokracijo samo za demokrate; naša prva dolžnost mora biti, da se borimo proti nedemokratičnim mislim, delovanjem in silam z nedemokratičnimi metodami.

Dosedanje zmage totalitarcev in porazi demokratičnih ustanov niso dokaz, da niso demokratična načela nič vredna, to je da demokracija ne velja, ampak predstavljajo poraz nerealnega tolmačenja demokratičnih načel v preteklosti.

V stvarnem tolmačenju demokratičnih principov se nahaja ključ za uničenje obstoječih totalitarizmov danes in ključ za uničenje totalitarizmov v samem začetku v bodočnosti.

Osnova za takšno stvarno tolmačenje mora biti ta-le: demokratična načela veljajo le za tiste, ki demokratično mislijo. Edino možno sta-lišče demokracije mora biti: da naj se vsak posameznik, vsaka stranka in vsak narod obravnava z ozirom na njihova lastna načela.

Tole je stvarno tolmačenje demokratičnih načel:

- Svoboda govora pomeni, da ima vsak posameznik pravico, da izraža svoje mišljenje in da je svoboden reči kar želi, z edino izjemo, da mu je prepovedano izpovedovati ukinitve svobode govora.

- Svoboda tiska pomeni, da ima vsak posameznik pravico tiskati in izdajati publikacije, v katerih more zagovarjati bilo katero svojo idejo, z edino izjemo, da mu ni dovoljeno, da bi v teh publikacijah zagovarjal ukinitve svobode tiska.

- Svoboda združevanja pomeni, da imajo posamezniki pravico do združevanja, da imajo pravico do izražanja svojega mišljenja na zborovanjih, z edino izjemo, da je prepovedano združevanje posameznikov, ki hočejo ukiniti svobodo do združevanja.

- Svoboda volitev pomeni, da ima vsaka politična stranka pravico do tega, da bo izvoljena v zakonodajno zbornico, z edino izjemo, da je ta pravica odvzeta tisti stranki, ki zastopa ukinitve demokratične ustanove parlamentarizma.

Kajti, zakaj naj bi demokrati dajali pravico onim, ki hočejo s pomočjo teh svoboščin priti na oblast, da bi jih nato ukiniteli?

Pomirjujoče je, da je realno tolmačenje demokratičnih načel začelo dobivati pristašev med demokrati; to nam daje upanja na lepšo in srečnejšo bodočnost.

V.A.Farkas

Fronta menja dlako-(zaključek)

t.j.prosvetno delo bo nadomeščeno s komunističnim delovanjem. In končno bodo razvili "močno dejavnost proti klerikalizmu", kar pač ni nič novega. Novo in izredno pa je naročilo, da je treba "onemogočiti vsakršne izpade, ki dajejo oporo...socializmu sovražnim krogom, da s propagando o preganjanju vere zmanjšujejo sodelovanje kmetov v boju za socializem". Boris Kraigher se je silovito napenjal, da prikaže tovarišem, kako "vsako nasilno nastopanje proti veri ali cerkvi...več škoduje kakor koristi," kajti sovražnikom se ne sme dati priložnosti, "da bi zavajali poštene vernike predvsem v naši vasi proti socializmu in jih zavajali na pot odklanjanja socialističnega razvoja na vasi." Novi napad na kmete bo torej zahrbtn. "Prvi pogoj" zanj pa je laganje o notranji in zunanji politiki, podiranje upov, da bo kdaj boljše, ali kot pravi resolucija: "poglabljanje zaupanja v socialistične perspektive doma in na tujem". (ds)

JAVNO MNENJE

Združenje borcev: G.urednik! Rad bi vedel, v koliko je "Udruženje borcev Kralj. jugosl. vojske - Draža Mihailović" res jugoslovansko. Bil sem kot opazovalec na večjem njihovem sestanku, kjer je bila napovedana celo navzočnost gen. Damijanovića, a nisem videl nobenega Slovenca ali Hrvata, napisani so bili v cirilici in naslovljeni samo na Srbe in Srbkinje; navzoči so v gumbnicah nosili le srbske zastavice. Če so vsi se = stanki in vsi člani takšni, združenje nosi napačno ime! D.H.

CVETKA IZ TUJEGA LOGA

"...pravi, da je rimskokatoliška cerkev stalno obsojala ustaško politiko, kanonik Lončar pa da je bil zaradi tega ubit. Toda teh stalnih obsodb ni nihče čul, Lončar pa je kot prijatelj Srbov, ne pa v imenu rimskokatoliške cerkve obsodil ustaše, toda, hvala Bogu, ni bil ubit, ampak je dobil le 20 let robije".

Glas kanadskih Srba, 26.3.1953

KRATKE IZ DOMOVINE

+ Beograjski mestni odbor je podaril občini angleškega mesta Coventry, ki je silno trpelo zaradi nemškega bombardiranja med vojno, les v vrednosti £ 12.000 za dograditev mestnega gledališča.

+ Lani je imela Slovenija 16.219 obrtnikov: 1583 v "državni-sluzbi", v "zadružni" 590, v sestavu "družbenih organizacij" 79, v "zasebnem sektorju" pa 13.967. Od 1.1951 zmanjšanje za 789 obrtnikov, največ v oblačilni in čevljarski stroki.

+ Po švicarski sodbi lahko Slovenija dvigne letni prirastek gozdov za 200%.

Cenjene naročnike prosimo oproščenja, ker nam je poredni tiskarski škrat v 116. številki temeljito zmesal vrstni red strani. KT.

NAROČNINA: 24/- za celo leto, četrtletno pa 6/-, s posebnim doplačilom za letalsko dostavo v prekomorske dežele.